

Hercegovini, ali je hadžićka općina, ipak, bila i posebna i od samoga početka pa do prekidanja rata stalno bila poprište važnih zbivanja i usmjerene pažnje. Nakon toga je uslijedilo ono što se naziva Daytonom i sa njim, mora se priznati, zaslužen priznaje Hadžićanima s reintegriranjem okupiranih dijelova njihove općine u jednu općinsku cjelinu i Federaciju BiH, kao i njeno svrstavanje u Sarajevski kanton. Potom je počeo tzv. postejtonski mir (koji i dalje traje), a sa njim počeo i potrajao zaborav. U ovome vremenu bošnjačkoga nesnalaženja u *miru*, kao da se, pak, nekako posebno zaboravlja baš na općinu Hadžići, na žrtve njezinih stanovnika i doprinos hadžićkih patriota ovome što je ostalo od Bosne i Hercegovine.

S monografijom *Svjedoci istine, Šehidi i poginuli borci Hadžića, 1992.-1996.* Hadžićani su nastavili svoju borbu tako da ova knjiga razmiče u naslovu istaknute granice (1992.-1996.) i produžava *rok trajanja* o tome šta je bilo i šta se zbivalo u toj općini između 1992. i 1996. godine, i to na način da je to veoma uvjerljiva odbrana od (samo)zaborava.

U ovakvom pisanju postoji mogućnost iscrpljivanja u fraziranju o zaboravu i zaboravljanju, a te pojmove bismo najzad u svojim glavama morali dovesti dotle da se nikako ne tretiraju kao fraziranje, ali je ova knjiga baš realizirana bez fraziranja, a to je jedan od njezinih kvaliteta. Sve je jasno i glasno, što se rekne – i vjerski i svjetski, sve crno na bijelom, tačno, istinito koliko i konačna istina o smrti ljudi o kojima svjedoči ova monografija.

Ona, koliko god bolna, draga i važna uspomena članovima porodica onih čija su fotografije proložene i imena velikim slovima uklesana na njezinim stranicama. Ne bi bilo valjalo da do ove knjige drže samo roditelji, supruge i djeca spomenutih šehida i poginulih boraca. Bit će ispravno ukoliko ovoj knjizi i iz ove knjige i ta djeca budu učila svoju djecu i unuke, ali i da iz nje uče i djeca čiji očevi ili djedovi nisu ovdje zabilježeni. Bar toliko svima iz ove knjige duguju i ostali, a s oduživanjem toga duga najviše će se pomoći upravo sebi. Drukčije, prošlost se i inače previše puta i previše slično ponavljala na ovim prostorima.

Također bi dobro bilo da iz ove knjige uče i u ostalim bosanskohercegovačkim sredinama koje još nisu sačinile slične ratne monografije. Hadžići su sačinili obrazac s mjerom prema kojoj se trebaju sastavljati takve knjige.

Isnam TALJIĆ

MJESEČINA ENDELUSKE NOĆI

**Džemaludin Latić: Mjesečina endeluske noći :
dramska poema u četiri čina, Sarajevo, 2007.**

Ovid dana iz štampe je izašlo djelo Džemaludina Latića, dramska poema pod naslovom „Mjesečina endeluske noći“. Radnja „Mjesečine endeluske noći“ događa se u muslimanskoj Španiji – Endelusu u 15. stoljeću. Dramska poema «Mjesečina endeluske noći» govori o princezi Estrelli, odnosno Busejni, kćerci posljednjeg endeluskog kralja Al-Mutemida i kraljice Al-Itimad, koju nakon progona muslimana pokušavaju od rekonkviste spasiti seviljski sudac kršćanin Don Juan sa svojom porodicom.

Ali, «Mjesečina endeluske noći» kazuje nam još mnogo toga: o jednoj povijesti, kulturi, o neizmjernom stradanju endeluskih muslimana i Židova, o muslimanskim strujama i sukobima, vjerskim, političkim i ideološkim, koji se, uzgred rečeno, žilavo održavaju sve do naših dana, o zabludama na svim stranama, o nepravednoj i neravnopravnoj borbi između dobra i zla, o domovini, o ljubavi, o ljudskoj nadi.

Muslimanska Španija – Endelus predstavlja najveću muslimansku nostalgiju u njihovoj ukupnoj povijesti – ali kao čežnju za onim svijetom koji bi mogao biti duhovni krajolik ispisan različitim putevima. Iako govore o tragičnom vremenu i tragičnim događajima stradanja muslimanske Španije, radnja „Mjesečine endeluske noći“ zbivase u metafizičkoj napetosti između **boli, straha i nade**: Između boli koju i danas podnosimo na svim stranama, straha da nam se ovdje, na „krvavoj endeluskoj i

rumelijskoj mapi“ (parafraziram naslov jednog poglavlja iz Latićeve pjesničke zbirke „Škripa vratnica“) ne dogodi sudbina Endelusa i nade da je unatoč svim rekonkvistama, križarskim ratovima, genocidima, etničkim čišćenjima i progonima kao i našim slabostima, ludostima, ekstremizmu i zločinima moguć onaj endeluski krajolik s više različitih puteva. „Mjesečina endeluske noći“ predstavlja krhko, slabašno, gotovo nestvarno svjetlo usred današnje svjetske noći u kojoj se svako drugi i drugačiji pretvara u utvaru, opasnost, neprijatelja. Moć tog krhkog, slabašnog, gotovo nestvarnog svjetla u „Mjesečini endeluske noći“ razotkriva se u licu drugog, u licu drugog koje nije maska, u licu drugog koje nas jedino može konstituirati u našoj moralnoj odgovornosti.

Veličina „Mjesečine endeluske noći“ u mome vlastitom čitanju proizlazi iz retrospektivne, a to znači povijesne i prospektivne a to znači moralne i političke, gotovo bismo mogli kazati, *spasenjske* veličine teme kojom se bavi: na jednoj strani to je tragedija jedne kulture koja uvodi ljubav kao temu u književnost, koja s Ibn Rušdom um čini blizancem božanske objave, koja s Ibn Arebijem osvaja svjetski mistički vrh Perenijalnog, koja sa Velikom džamijom u Kordobi u ljudski intimni prostor svakodnevnog života uvodi beskonačnost kao opipljivu dimenziju našeg obitavanja na ovome svijetu, na drugoj strani to je neizvjesnost koja nas tišti na današnjem putu kojim nas kroz sukobe, ratove, osvajanja, tlačenja, razaranja vodi moderni osvajački um i – u tome je poenta – vjera koja nosi djelo Džemaludina Latića: vjera da je moguć dijalog i suživot svjetskih religija i da su one odgovorne za budućnost čovječanstva.

Veličina „Mjesečine endeluske noći“ proizlazi iz pjesničke suptilnosti ovog djela, dakle, iz poetičkog načina na koji autor zahvata ovu veliku temu. Naime, u „Mjesečini endeluske noći“, kao uostalom i u svojim prethodnim pjesničkim djelima, Džemaludin Latić nas uvodi u onaj svijet u kojem tako upečatljivo uviđamo da je jezik u svojoj ljepoti i dobroti ne samo ono mjesto gdje kao ljudi boravimo, nego i ono mjesto gdje nam se istina objavljuje i obznanjuje.

U Latićevoj „Mjesečini endeluske noći“ istina izlazi na vidjelo ljepotom i snagom jezika, u istoj onoj poetici u kojoj je Velika džamija u Kordobi sagrađena u osjećanju geometrijskog genija vječnosti i beskonačnosti i osjećanju ritma putovanja i prolaženja; u istoj onoj poetici u kojoj se u svetoj islamskoj arhitekturi kamen pretvara u lepršavu čipku s hiljadu svjetlećih vibracija.

Dok čitamo ovu poemu naša duša će zatirati, kao da je posuta mjesečinom i zadržati opečena plamenom lomače na kojoj izgara princeza Busejna.

Dževad HODŽIĆ

MIRIS CRVENE RUŽE

Senka Beslic, /prevela i prilagodila sa perzijskog jezika/, Miris crvene ruže, Enes Beslic, Sarajevo, 2007.

U pedagoškoj literaturi dosad se ustalila klasifikacija odgoja na: tjelesni, intelektualni, moralni, radni i estetski odgoj. Ovoj podjeli profesor Mujo Slatina dodaje, između ostalih, i religijski odgoj, a s obzirom na pogubne klimatske promjene koje nam prijete usljed nemara najintelektualnijih bića na ovoj planeti, ovoj klasifikaciji odgoja svakako treba pridodati i ekološki odgoj.

Kao što je književnost za djecu jedan od najboljih načina da se djeci usade različite odgojne vrijednosti, razviju pozitivne crte ličnosti, maniri kulturnog ponašanja, čitalačke navike, tako su i prigodne priče o očuvanju okoline, kruženju vode u prirodi, značaju šuma, idealne za ostvarivanje ciljeva i zadataka ekološkog odgoja. Upravo takve priče je sa perzijskog jezika prevela i prilagodila hanuma Senka Bešlić i objavila ih u zbirci pod nazivom *Miris crvene ruže*.

U ovoj knjizi, mjesto je našlo dvanaest poučnih priča za djecu, simbolično kao dvanaest mjeseci u godini, a kroz priče se spominje smjena